

روزنامه سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی، ورزشی صبح ایران • صاحب امتیاز و مدیرمسئول: مهدی رحمانیان

نشانی: میدان فاطمی، خیابان بهرام مصیری، پلاک ۲۲ • تلفن: ۵۴ و ۸۸۹۳۲۷۰ •
نمابر: ۸۸۹۲۵۴۶۷ • تلفن آگهی‌ها: ۸۶۰۳۶۱۱۹ • تلفن امور مشترکین: ۸۸۹۰۳۵۴ • توزیع: شرکت پیام‌رسان سبز •
تلفن: ۶۶۲۸۷۳۴۴ • چاپ: مصیم • تلفن: ۴۴۵۳۳۲۷۵

www.sharghdaily.ir

سه‌شنبه ۲۶ مهر ۱۴۰۱ • ۲۱ ربیع‌الاول ۱۴۴۴ • ۱۸ اکتبر ۲۰۲۲ • سال بیستم • شماره ۴۳۹۷ • ۱۲ صفحه

اذان ظهر تهران ۱۱:۴۹ • اذان مغرب ۱۷:۴۴ • اذان صبح فردا ۴:۵۰ • طلوع آفتاب ۶:۱۴

سرتق

دیالوگ روز

هیوکو - مارتین اسکورسیزی - ۲۰۱۱

هیوکو (آسا باترفیلد)؛ همیشه با خودم تصور می‌کردم کل دنیا به ماشین خیلی بزرگه. ماشین‌ها هیچ‌وقت با قطعات اضافی تحویل داده نمیشن. دقیقاً با همون تعداد قطعاتی که نیاز دارن ساخته میشن. برای همین با خودم فکر کردم از اونجایی که کل جهان به ماشین خیلی بزرگه، نمی‌تونم برایش مثل به قطعه اضافی باشم. باید دلیلی وجود داشته باشه که من اینجا هستم. و این یعنی وجود تو هم در اینجا باید دلیل خاصی داشته باشه.

چند مواجهه در غرب

رضا صدیق

آنها که از خاورمیانه به غرب هجرت می‌کنند، از نظر موضوع دینی دو دسته‌اند: یا ملتزم به دین هستند یا بی‌قید. مواجهه این دو دسته هرکدام جداگانه با غرب، بازخوردهایی متفاوت دارد. آن سوسی قصبه و در غرب نیز؛ از آنجا که اسلام‌هراسی تبدیل به بخش ناخودآگاه مردمان غرب شده، در مواجهه با مهاجر خاورمیانه‌ای، ذهن‌شان نه با سنجش ملیت، بلکه ابتدا با معیار کله‌سیاهِ مسلمان خاورمیانه‌ای سسرنند می‌کند و بعد از ملیت می‌پرسد. پرسش اولی اما در چنین شرایطی دخالت در حریم خصوصی و دومی مصداقی از نژادپرستی محسوب می‌شود. نکته دوم خود جای بحث متفاوتی دارد؛ اما مهاجر خاورمیانه‌ای در آن دو دسته ذکرشده در مقابل این سنجش، بسته به اینکه در کدام دسته است، بازخورد می‌گیرد؛ بازخوردی که با مزروی‌اش می‌کند یا به قول آلمانی‌ها اینتگره، یعنی اهلی شده.

دسته اول که تقیید دینی دارند یا به‌عبارت مصطلح‌متشروع‌اند، در غرب از هر سسو تحت فشار هستند. نه لزوماً فقط مردمان غرب بلکه مقصود زندگی عادی است. برای همین است که متشرعان و مسلمانان خاورمیانه‌ای در غرب به دلیل خاستگاه سبک زندگی دینی‌شان، کلنی و محیط‌هایی دارند که در آن احیا می‌شوند. از محیط‌هایی که برای اقامت خوراکی مثل گوشت حلال است تا مسجد یا غذاخوری‌های حلال. با اینکه اینها در حاشیه و در اقلیت موجود است، اما باز سختی زندگی برای متشرعان کم نشود؛ زیرا که از نظر هزینه غذاهای معمولی حلال یا گوشت حلال گران‌تر است از حتی ارقام گوشتی مرغوب غیرحلال. از سوسی دیگر نیز موضوع در ظاهر ساده اما مهم توالث یا همان خلا، به دلیل نبود شیر آب یا آفتابه برای شست‌وشوی پس از رفع حاجت، خود قصبه‌ای سخت است در تئیدی مدام زندگی روزمره. برآی مردان مسلمان اما قطعا تمام اینها ساده‌تر از زنان مسلمان است؛ زیرا پوشش آنها هویت مسلمانی‌شان را عیان می‌کند و اگر برای مردان این موضوع در این جزئیات با مواجهه‌های گاه به گاه مشهود است، برای زنان در تمام لحظات زندگی‌شان در غرب به دلیل حجاب تنیده است.

اسلام‌هراسی/سختیزی و نگاه رسانه‌زده و استعماری مردمان غرب در چنین وضعیتی برای زنان محجبه در غرب به مرحله‌ای می‌رسد که مصداق آزار و اذیت است؛ زیرا که مدام با اظهار نظر یا به جالش‌کشیده‌شدن یا پرسش و کندوکاو همراه است و گاهی حتی جدل و پرخاش و توهین و ناسزا. این موضوع درست است که در کشورهای اروپایی-آمریکایی بسته به جغرافیا شدت

علم خوانی

تحقیق در ماه،سود در زمین

ایستنا؛ برای رشد گیاهان در باغچه خود به چه چیزهایی نیاز دارید؟ علاوه بر تابش آفتاب زیاد و متناوب که با باران ملایم و زنبورها و پروانه‌های شلوغ برای کرده‌افشانی گیاهان نیاز است، به خاک خوب و غنی برای تامین مواد معدنی ضروری نیز نیاز دارید. اما تصور کنید که خاک غنی، باران، زنبور و پروانه‌ای نباشد و تابش خورشید نیز یا خیلی تند و مستقیم باشد یا اصلا هیچ آفتابی در کار نباشد. آیا گیاهان می‌توانند در چنین محیطی رشد کنند؟ اگر ممکن باشد، کدام گیاهان هستند؟ این سوآلی است که اگر اکتشاف انسانی در همسایگان آسمانی ما انجام شود، مستعمرنشینان در ماه و مریخ باید به آن پاسخ دهند. اکنون یک مطالعه جدید که به سرپرستی مونیکا گردیدی، استاد علوم سیاره‌ای و فضایی منتشر شده، شروع به ارائه پاسخ به این سوآلات کرده است. محققان این مطالعه، گیاه سریع‌رشد رشادی گوش‌موشی (Arabidopsis thaliana) را در نمونه‌هایی از خاک ماه که رگولیت نامیده می‌شود و فضانوردان مأموریت آپولو آنها را از سه مکان مختلف روی کره ماه آورده‌اند، کشت کرده‌اند. این گیاه، گیاهی یک‌ساله و دولپه‌ای از خانواده شب‌بویان است. طول این گیاه در حدود ۲۰ تا ۳۰ سانتی‌متر است. رنگ گل‌های آن سفید است و هر گل دارای چهار گلبرگ است. ضخامت گل‌ها دو تا چهار میلی‌متر است و برگ‌های آن کوچک کنگره‌ای و بزردار هستند.

سنگ‌پوشه‌ای رگولیت (Regolith) به لایه‌ای از سنگ یا پوششی از واریزه‌های سنگی که روی سنگ‌بستر را می‌پوشاند، گفته می‌شود. رگولیت یا سنگ‌پوشه از موادی ناهمگون تشکیل شده و شامل گردوغبار، خاک، سنگ‌ریزه و دیگر مواد مربوط است که در کره زمین، ماه، مریخ، برخی

• رودخانه ۹۵کیلومتری بازفت که یکی از سرشاخه‌های اصلی کارون به حساب می‌آید و تأثیر مستقیم و غیرمستقیم آن در اقلیم و زندگی مردم حاشیه آن محسوس است، اکنون با خشک‌سالی کم‌سابقه دست‌به‌گریبان است. عکس: احمدریاحی‌دهکردی، ایرنا

کودکی

غرق در فقر

در این روزها که به‌عنوان روز جهانی ریشه‌کنی فقر نامیده می‌شود، فرصتی فراهم آمده که بسیاری درباره فقر بنویسند و تأثیراتش را بررسی کنند. شیوع وایروس کرونا منجر به معکوس‌شدن چندین دهه پیشرفت در مبارزه با فقر و «فقر شدید» شد و شعار امسال «پایان دادن به فقر پایدار، احترام به همه مردم و سیاره ما» است. شاید ساده‌ترین راه توصیف فقر یادآوری این سه نکته باشد که در شبکه‌های اجتماعی با همین اینترنت ملی مطرح شده است: «فقر به شدت درد دارد. از درد ندون و کمر و معده گرفته تا ضعف و سسو-تغذیه/ فقر شبیه آدمی نیست که زانوی غم بخل کرده. آدمیه که داره به خودش می‌پیچه/ طعم فقر تلخ و بدمزه است، از آدمی که تو تلخی زندگی می‌کنه نباید انتظارات شیرین داشت.»

کودکان ایرانی

شکل فقر در ایران با کشورهای دیگر چندان فرقی نمی‌کند؛ مثلا وقتی قیمت هر شانه تخم‌مرغ ۳۰ عددی در مغازه‌های تهران ۹۰ تا صد هزار تومان است و حدود ۲۰ تا هزار تومان نسبت به ماه قبل گران‌تر شده، همین موضوع سبب می‌شود تا تعداد کسانی که به آن دسترسی داشته باشند، کمتر شود. اما برای یونیسف ایران میزان فقر کودکان ایرانی قطعا مهم نیست و قرار نیست واکنش خاصی نشان دهد. در واقع وقتی اخبار این‌نهاد در ایران را بررسی می‌کنیم، آخرین کاری که انجام داده، توزیع ۸۰۰ بسته بهداشتی میان پناهندگان افغانستانی و جامعه میزبان در استان کرمان است آن‌هم برای یک ماه پیش. البته قطعا این نهاد فعالیت‌هایی انجام می‌دهد، اما گزارش آن ارائه نمی‌شود.

فقر اوکراینی‌ها و افغانستانی‌ها

امسال و هم‌زمان با روز جهانی فقرزدایی یا ریشه‌کنی فقر، به هر حال تمرکز و ارائه گزارش یونیسف بر روی اوکراین بوده است. این نهاد اعلام کرده بار سنگین ناشی از بحران اقتصادی که جنگ در اوکراین سبب آن بوده، بر دوش کودکان سنگینی می‌کند. افزایش تورم، چهار میلیون کودک دیگر را در اروپای شرقی و آسیای میانه به فقر سوق داده است که حاکی از افزایش ۱۹درصدی نسبت به سال ۲۰۲۱ است. یونیسف پس از بررسی داده‌های ۲۲ کشور به این نتیجه رسیده است.

در گزارش یونیسف آمده است: روسیه حدود سه‌چهارم کل افزایش‌تعداد کودکانی را ثبت کرده است که به دلیل جنگ اوکراین و بحران گرانی هزینه‌های زندگی در سراسر منطقه در فقر زندگی می‌کنند و به این آمارها باید ۲٫۸ میلیون کودک دیگر را که هم‌اکنون در خانواده‌های فقیر زندگی می‌کنند، اضافه کرد. بر اساس این گزارش، این تأثیر شدید ناشی از تحریم‌های اقتصادی غرب علیه روسیه است.

اوکراین نیم‌میلیون کودک فقیر دیگر را به دلیل جنگ در این کشور به ثبت رسانده و پس از آن رومانی قرار دارد که ۱۱۰ هزار کودک دیگر به آمارهای قبلی اضافه شده است. «افشان خان»، مدیر منطقه‌ای یونیسف در اروپا و آسیای میانه، گفت: جنگ اوکراین بار سنگینش را بر کودکان در سراسر جهان انداخته است. اگر اکنون از این کودکان و خانواده‌های‌شان حمایت نکنیم، قطعا افزایش شدید فقر بین آنها باعث از دست رفتن فرصت‌های آموزش می‌شود. این به آن معناست که ممکن است چهارهزار و ۵۰۰ کودک دیگر قبل از اولین سال تولد جان خود را از دست بدهند و ۱۱۷ هزار کودک نیز تنها در سال جاری ترک تحصیل کنند.

همچنین این نهاد چندی پیش درباره وضعیت نگران‌کننده کودکان افغانستان در زمینه بهداشت، آموزش و تغذیه هشدار داده است. در این گزارش هشدار داده شده که در صورت حمایت‌نشدن جامعه جهانی ۹۷ درصد مردم افغانستان به زیر خط فقر سقوط خواهند کرد، چراکه ۲۴٫۴ میلیون نفر از شهروندان افغانستان از جمله ۱۳ میلیون کودک به کمک‌های بشردوستانه نیاز دارند. همچنین ۱۸٫۹ میلیون نفر از مردم افغانستان در تابستان و پاییز با حالت اضطراری یا بحران عدم صونیت مواد غذایی مواجه می‌شوند.

بر اساس این گزارش، ۱٫۱ میلیون کودک زیر پنج سال دچار سوءتغذیه حاد هستند. این گزارش افزوده که در سال ۲۰۲۱ میلادی در حدود هفت میلیون نفر در داخل افغانستان بی‌خانمان شده‌اند. همچنین طبق این گزارش هشت میلیون کودک در افغانستان برای دسترسی به آموزش به حمایت نیازدارند. یونیسف افزوده در صورت پرداخت‌نشدن معاش معلمان و ادامه سطح فلج‌کننده فقر، ۱۰ میلیون کودک در معرض خطر ترک تحصیل قرار خواهند گرفت. دفتر حمایت کودکان شمار کودکانی را که به حمایت سلامت روانی نیاز دارند، ۴٫۵ میلیون نفر ذکر کرده است.

بی‌توجه‌اند که هرچه هم کتمان کنند یا رد، باز هم از دید یک آدمیزاد غربی، خاورمیانه‌ای، کله‌سیاه و مسلمان به حساب می‌آیند، با این تصره که مسلمانی است که به اسلام باور ندارد و دیگر مسلمان نیست. این قید اما همواره همسرا او خواهد ماند تا به مرور برای آنها عادت شود و عادی و خو بگیرند به این نگاه.

این دسته‌بندی‌ها و نکات در خودش استتنا و نکات دیگر نیز دارد و هدفش سهل‌الوصول‌کردن نگاه به موضوع نیست. هدفش بیان کلی یک نکته مهم در هجرت است که برای هر دو طیف می‌تواند محل تفکری باشد برای پیش از هجرت یا توأمانی مهاجربودن. از استثناهای فقر شبیه که بالاتر اشاره شد و قول دادم که به خاطر‌های درباره آن اشاره کنم، می‌توان به آن دسته‌ای اشاره کرد که با وجود اینکه خود مقید نیستند، تقید دیگری برایشان اهمیت دارد یا از اسلام‌هراسی و نوع نگاه استعماری غرب به مهاجران خاورمیانه‌ای در آنجا آمده یا مخالفش هستند و در این مخالفت مقابل آن جریان می‌ایستند. در این نمونه، به یاد دارم روزی در کافه‌ای نشسته بودم و به دلیل قیافه‌ام، یک آلمانی که کنار دستم نشسته بود و قهوه‌اش را می‌خورد، بدون مقدمه پرسید: مسلمانی؟ در مواجهه با این سوآل پیش‌تر از آن موقع به این‌جواب که این یک موضوع خصوصی است بسنده می‌کردم و پاسخ نمی‌دادم، اما موضوع تغییر کرده بود و اتفاقا به این نقطه رسیده بودم که باید بیانش کنم. گفتم؛ بله، من مسلمانم و این سوآل تو از روی نژادپرستی است؛ چراکه چون من مثل تو زرد و سفید نیستم پس تو نتیجه‌گرفتی که من خاورمیانه‌ای مسلمانم.

جا خورد و شروع به توجیه آورد و وسط این بحث دیدم دو نفر آدم غریبه‌ای که یکی دختری خاورمیانه‌ای و بدون حجاب بود و یکی دیگر هم یک آلمانی کمونیست، پریدند بین ما و خطاب به آن سفیدپوست گفتند ما هم مسلمانیم. سفیدپوست جا خورد و خطاب به دختر گفت پس چرا حجاب نداری؟ دختر جواب داد برای داشتن یا نداشتن حجاب باید به خدا پاسخ بدهم. نه تو، بچثمان چنان بالا گرفتی که آن قسمت کافه شلوغ شد. مواجهه و اتفاق عجیبی بود. بعد از اینکه آن سفیدپوست رفت، از آن دو نفر بابت دفاعشان تشکر کردم و پاسخ شنیدم که: نیاز به تشکر نیست، ما همه‌مان با هر عقیده در مقابل نگاه سیستم غرب ایستاده‌ایم. برای همین هم باید کنار هم بایستیم و از یکدیگر دفاع کنیم. این یک موضوع سیاسی است و فردی نیست.

چنین است که در هجرت و مواجهات مدام، درپچه‌های تازه‌ای در مسیر و نگاهت کشوده می‌شود. اگر آگاهانه و از سر کشف نگاه‌شان کنی و زرق‌وبرق و کارت‌پستالی‌بودن اطراف فریت ندهد، همین مواجهات هدایتی می‌کند به آن نقطه‌ای از جهان که به فهم عمومی و دقیق‌تری فرآی آنچه برایت دیکته شده و مجبور کرده‌اند که گمان کنی می‌دانی از دنیا، سیاست، فرهنگ، اجتماع و زندگی مرسی.

ضعف دارد. اما مشترک است بین همه‌شان. وقتی پای صحبت تجربه‌های زنان مسلمان در غرب بنشیني، از شدت این ماجرا بیشتر آگاه خواهی شد. از این‌رو است که مرد و زن مسلمان در غرب، در یک مقابله و جهاد و هجمه مدام قرار می‌گیرند و در این‌فرایند یا به دلیل موقعیت سست می‌شوند یا برعکس، سفت‌تر و محکم‌تر در عقیده‌شان. بخش اول به دلیل موقعیت به روشنفکری دینی پناه می‌برند تا رومنی و زنگی‌شان مختلط باشد و در وضعیت نه مسلمان نه غیرمسلمان باشند و به‌مرور در همین فرایند مسیرشان را از تشرع به عرفان و این قضایا می‌کشند. بخش دوم اما که محکم‌تر می‌شوند نیز خود دو دسته می‌شوند: بخشی که برای استحکام به ایمان و عقل توأمان روی می‌آورند تا در این مواجهه تومند شوند و بخش دوم، رو به جذب‌شدن در گروه‌های سلفی یا افراطی می‌آورند. بخش دوم مهم‌ترین دلیل فرایند جذب مسلمانان اروپایی زاده‌شده در اروپا به داعش یا گروه‌های سلفی بوده و هست. به عبارتی نوعی انتقام‌گیری از محیطی که آزارش داده و حالا او به دلیل جذب به این نوع افکار، در سراپی دیگر غرق می‌شود. شیعیان از این بخش جذب‌شدن به این نوع افکار منحنط مستننا هستند، اما باقی مصادیق ذکرشده، مشمول حال‌شان است و حتی شاید وخیم‌تر از سایر فرق؛ زیرا در میان خود مسلمانان حاضر در غرب به دلیل اغلب‌بودن، اهل ست‌شان نیز اقلیت هستند و تحت فشار و بحث و جدل.

بخش دوم لاقیدان به دین اما در غرب قصه و تجربه‌های متفاوتی دارند. تنها بخش مشترکش با دسته اول شاید در موضوع توالث باشد و این هم به‌دلیل عادت زندگی و تربیتی خاورمیانه است و از شمول ساحت دینی خارج شده است. این بخش اما به دلیل همین صفت نداشتن قید دین، از غربی‌ها غربی‌تر می‌شوند تا مورد پسندتر واقع شوند. البته همین بخش نیز دو دسته می‌شوند؛ دسته‌ای که به دلیل نوع زیست‌شان در خاورمیانه علیه دین شده‌اند و بخش دیگر که فقط مقید به دین نیستند. بخش اول که علیه دین هستند، تک‌تازک می‌روند و شامل خیلی صفت‌ها در فضای غربی می‌شوند و بخش دوم، مصداق خاطره‌های می‌شوند که در انتهای این روایت به آن اشاره خواهم کرد. از خصوصیات بخش دوم این است که به نسبت اولی در تعادل بیشتری به نسبت مواجهه با غرب به سر می‌برند و نقصان‌های زندگی غربی را نیز می‌بینند و همین نیز سبب فهم بیشتری برایشان می‌شود. به عبارتی، واله و شیدایی و مسخ‌شدگی بخش اول را ندارند.

اما درباره بخش اول، در مقابل مردمان غرب در مواجهه با سنجش دین، ضددین‌تر از غربی‌ها هستند و برای تربه خود از دین، کاتولیک‌تر از پاپ هستند؛ چه در سبک زندگی و معاشرت‌ها و روابط، چه در مواجهه با موضوعات سیاسی یا حتی دینی. همین نکته نیز برای‌شان زندگی در غرب را در ظاهر آسان‌تر می‌کند؛ اما به این نکته